

بررسی اثرات و تبعات حقوقی ازدواج سفید در حقوق ایران با نگاهی تطبیقی به قوانین و مقررات فرانسه

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۵/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۲)

مهتاب مقیمی^۱

دانشجوی مقطع دکتری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب

آرش کامرانلو

دانشجوی مقطع دکتری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نراق

چکیده

از جمله معضلات اخیر مطرح شده در حوزه حقوق خانواده، تهدید نهاد خانواده به واسطه پدیده ازدواج سفید است که خود، معلول عللی از جمله مشکلات اقتصادی، بالا رفتن سن ازدواج، مسئولیت گریزی و هزینه‌های ازدواج رسمی است. در این پژوهش که به روش توصیفی - تحلیلی تهیه و تنظیم گردیده است، با بررسی منابع فقهی و حقوقی حوزه حقوق خانواده از یک سو و همینطور قوانین و مقررات فرانسه از سوی دیگر به بررسی اثرات و توابع حقوقی ناشی از این ازدواج پرداخته شده است. نتایج و یافته‌های پژوهش موید این مطلب است که رابطه میان زن و مرد تحت لوای ازدواج سفید در حقوق ایران، در اموری نظیر نسب، حضانت، ولایت، نفقه، مهریه و ارث و نظایر آن تاثیرگذار بوده است و به واسطه اینکه از نظر شرعی، ازدواج سفید در حقوق ایران رسمیت ندارد و مشروع نیست، لذا رابطه میان زن و مرد نیز از نظر حقوقی و فقهی رسمیت نداشته و از منظر حقوق کیفری نیز قابل تعقیب است و همین مساله سبب بروز مشکلاتی نظیر عدم تعلق حق نفقه و مهریه به زن، عدم احراز نسب میان زن و مرد و فرزند ناشی از ازدواج و محرومیت از ارث و نظایر آن شده است، هرچند که اخیراً رویکردهای متفاوتی نسبت به حق نسب یا حق ارث مطرح شده

است اما فضای غالب حقوقی و شرعی، این رابطه را نپذیرفته است. این وضعیت در حقوق فرانسه متفاوت است و چون ازدواج سفید در حقوق فرانسه به رسمیت شناخته شده است، لذا روابط میان زن و مرد در قلمرو روابط قانونی قرار گرفته و تمامی اثرات آن نظیر مشروعیت رابطه، تعلق حقوق مالی نظیر نفقه و ارث و همینطور رابطه با فرزند ناشی از ازدواج در مدار قانونی و رسمی قرار تلقی می‌شود.

واژگان کلیدی: ازدواج سفید، اثرات حقوقی ازدواج سفید، ازدواج سفید در حقوق ایران، ازدواج سفید در حقوق فرانسه

مقدمه

با توجه به اینکه ازدواج سفید در دهه اخیر در حقوق داخلی به عنوان امری مبتلابه در آمده و رواج یافته است، اهمیت و ضرورت دارد که اثرات و تبعات این نوع از رابطه میان زن و مرد از نظر حقوقی، فقهی و قانونی مورد مطالعه و واکاوی قرار گیرد تا روشن شود که صرف همخانه شدن زن و مرد و رضایت آنها به زندگی مشترک، این رابطه را از آنچه که در حقوق کیفری زنا یا رابطه نامشروع تلقی می‌شود خارج خواهد ساخت و یا با مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهد کرد. بنابراین هدف مطالعه این است که اثرات و تبعات این رابطه از نظر حقوق خانواده تبیین شود و اثر ازدواج سفید در مواردی نظیر ارث، مهریه، نفقه، نسب فرزند، هدایای دوران نامزدی، ممنوعیت‌های ازدواج و نظایر آن مورد بررسی قرار گیرد و نهایتاً این اثرات را با آنچه که در حقوق فرانسه ذیل ازدواج سفید رسمیت یافته است تطبیق خواهیم داد تا تفاوت آن با حقوق داخلی روشن گردد.

بخش اول: مفهوم ازدواج سفید

هم‌خانگی بدون ازدواج یا ازدواج سفید، پدیده‌ای است که دختر و پسر به عنوان هم‌خانه با یکدیگر زندگی می‌کنند، بی‌آنکه میان آنها از نظر حقوقی و فقهی پیوند رسمی ازدواج و رابطه زن و شوهری باشد. در این پدیده، دختر و پسر و یا زن و مرد مجرد به عنوان هم